

**STRATEGIA ROZWOJU
MAŁOPOLSKIEGO
INSTYTUTU KULTURY
W KRAKOWIE**

na lata 2019–2023

STRATEGIA ROZWOJU MAŁOPOLSKIEGO INSTYTUTU KULTURY W KRAKOWIE

na lata 2019–2023

Niniejszy dokument jest ogólnym planem rozwoju Małopolskiego Instytutu Kultury w Krakowie. Określa wizję rozwoju instytucji i precyzuje obszary działania oraz cele strategiczne wynikające ze statutu oraz funkcji, jaką instytucja chce pełnić w regionie.

I SPIS TREŚCI

I. Geneza, kontekst i charakterystyka sytuacji obecnej	5
Geneza instytucji	5
Charakterystyka otoczenia	5
Charakterystyka instytucji	8
Otoczenie instytucjonalne	9
Analiza SWOT	10
II. Proces powstawania Strategii	12
Rola regionalnej instytucji kultury w rozwoju sektora kultury	12
Kluczowe trendy i potencjalne wyzwania, dla regionalnych instytucji kultury	13
III. Założenia planu rozwoju na lata 2019–2023	16
Zakres merytoryczny i logika funkcjonowania	17
Sposoby działania MIK	18
Misja MIK: <i>Kultura żyje w obiegu albo nie istnieje</i>	19
Schemat struktury organizacyjnej Małopolskiego Instytutu Kultury w Krakowie	23

Państwo powinno się starać służyć instytucjom (...). Instytucje z kolei – dostarczać państwu i samorządom wiedzy, jak działają zbiorowości, których są częścią, jakie są ich potrzeby, potencjały i problemy, z jakimi się borykają. W tym modelu instytucje kultury pełnią rolę mediatorów.

Marek Krajewski

I. GENEZA, KONTEKST I CHARAKTERYSTYKA SYTUACJI OBECNEJ

Geneza instytucji

Małopolski Instytut Kultury w Krakowie (MIK) jest samorządową instytucją kultury Województwa Małopolskiego, która powstała w wyniku reformy Małopolskiego Ośrodka Kultury (MOK). Transformacja została przeprowadzona w latach 2000–2002 z inicjatywy organizatora, czyli władz samorządowych województwa małopolskiego. W miejsce prowadzonych przez MOK działań o charakterze organizacyjnym (festiwale, przeglądy, konkursy) nowy dyrektor MIK, doktor Antoni Bartosz, zaproponował pracę w pięciu obszarach programowych: efektywne zarządzanie w kulturze, edukacja uczestników kultury, budowanie społeczeństwa obywatelskiego, wykorzystanie nowych technologii w informacji o kulturze oraz wprowadzanie dziedzictwa kulturowego w obiegi współczesnego życia. Instytucja miała w ten sposób podjąć pilne wyzwania w kulturze i stworzyć dla niej nowe ścieżki rozwoju.

Charakterystyka otoczenia

Województwo małopolskie

Województwo małopolskie położone jest w południowej części Polski. Sąsiaduje z województwami: śląskim, świętokrzyskim i podkarpackim oraz Republiką Słowacką.

Dziedzictwo kulturowe

Podstawowym wyznacznikiem tożsamości Małopolski jest dziedzictwo kulturowe, na które poza zasobami zabytków ruchomych i nieruchomych składa się ogromne bogactwo kultury niematerialnej. Wiele miejsc znajdujących się na obszarze Małopolski uważanych jest za ikony polskości. Znaczenie symboliczne dla polskiej kultury mają przede wszystkim: Kraków (głównie Wawel, Rynek Główny, kościół Mariacki i dzielnica Kazimierz), Tatry i Zakopane, Wadowice, Oświęcim (Auschwitz-Birkenau), Wieliczka, Ojców i Kalwaria Zebrzydowska. Szczególną wartość stanowią liczne zabytki wpisane na listę światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego UNESCO.

Potencjał kulturowy Małopolski obejmuje 50 tysięcy obiektów zabytkowych, w tym historyczne centra miast i zespoły zabytków architektury, pojedyncze obiekty zabytkowe

i historyczne oraz dziedzictwo kultury duchowej, między innymi folklor ziem górskich, kulturę chłopską, mieszczańską i szlachecką oraz kulturę grup mniejszościowych i etnicznych. Na terenie województwa małopolskiego działa ponad 100 muzeów i oddziałów muzealnych. Jest to blisko 1/6 wszystkich muzeów w Polsce. Najwięcej muzeów znajduje się w Krakowie oraz w powiatach: krakowskim, chrzanowskim, nowotarskim, tarnowskim, tatrzańskim oraz wadowickim.

Historię i tradycję Małopolski stworzyła różnorodność kulturowa. Przez stulecia żyli tu obok siebie Polacy, Żydzi, Łemkowie, Romowie, Niemcy, Węgrzy, Ormianie i Słowacy. Obecność przenikających się kultur wciąż daje się dostrzec niemal na każdym kroku. Co roku w Małopolsce odbywają się festiwale etniczne: Łemkowska Watra w Zdyni, Tabor Pamięci Romów w Tarnowie czy mający międzynarodowe znaczenie Festiwal Kultury Żydowskiej w Krakowie.

Walory krajobrazowe

Województwo małopolskie charakteryzuje się największym w Polsce zróżnicowaniem środowiska przyrodniczego. Prawie 67% jego powierzchni objęte jest ochroną prawną, co plasuje województwo na pierwszym miejscu w kraju. Walory przyrodnicze oraz dziedzictwo kulturowe stanowią podstawę rozwoju turystyki i stawiają województwo pośród najatrakcyjniejszych turystycznie regionów w kraju. Do walorów przyrodniczych zalicza się przede wszystkim wyjątkowa różnorodność krajobrazów naturalnych, specyficzne właściwości mikroklimatu oraz występowanie licznych źródeł wód mineralnych.

Potencjał innowacyjny

Województwo małopolskie dysponuje niekwestionowanym potencjałem rozwoju innowacji. W regionie dobrze rozwinięte jest szkolnictwo wyższe, występuje wysoki stosunek liczby zatrudnionych w sektorze badawczo-rozwojowym do liczby mieszkańców oraz relatywnie wysokie w skali kraju nakłady na działalność badawczo-rozwojową. Województwo należy do Europejskiego Regionalnego Stowarzyszenia na rzecz Społeczeństwa Informacyjnego (ERIS@).

Kraków

Kraków, Europejskie Miasto Kultury Roku 2000, to jeden z najważniejszych ośrodków kulturalnych w Polsce. Przez wielu Polaków miasto uznawane jest za kulturalną stolicę kraju i symboliczne centrum polskiej tradycji i tożsamości. Od 2013 roku Kraków szczyli się także tytułem Miasta Literatury UNESCO (i należy do sieci miast kreatywnych UNESCO).

W Krakowie działa około 30 scen teatralnych, ponad 50 muzeów i oddziałów muzealnych, opera i filharmonia, 45 centrów kultury, 12 dużych chórów, ponad 100 galerii

sztuki, 17 bibliotek z rozbudowaną siecią filii, 15 kin, 3 zespoły baletowe, 2 orkiestry miejskie oraz wiele orkiestr kameralnych, zespołów muzycznych i folklorystycznych. W mieście funkcjonują także liczne organizacje pozarządowe sektora kultury, prowadzące działania edukacyjne oraz organizujące wydarzenia kulturalne i artystyczne.

Wśród ostatnich inwestycji w infrastrukturę kultury warto wymienić: Muzeum Historyczne Miasta Krakowa – Rynek Podziemny (2010), Fabrykę Emalia Oskara Schindlera (2010), Muzeum Sztuki Współczesnej MOCAK (2011), Centrum Kongresowe ICE Kraków, Arenę Kraków (2013) czy Teatr Variété (2015); na terenie Nowej Huty zaś przebudowę i modernizację tzw. Nowego Skrzydła Teatru Łąźnia Nowa oraz rozbudowę Nowohuckiego Centrum Kultury. Wspólną inwestycją samorządu gminnego i województwa małopolskiego przy udziale funduszy europejskich była nowa siedziba Muzeum Armii Krajowej im. gen. Emila Fieldorfa „Nila” (2011). Wśród inwestycji samorządu wojewódzkiego warto natomiast wymienić: budynek Opery Krakowskiej (2009), Muzeum Lotnictwa Polskiego (2010), Małopolski Ogród Sztuki (2012), Muzeum Tadeusza Kantora i siedzibę Ośrodka Dokumentacji Sztuki Tadeusza Kantora „Cricoteka” (2014).

Kraków jest też jednym z najważniejszych w kraju ośrodków życia naukowego. Funkcjonuje tu ponad 20 szkół wyższych z Uniwersytetem Jagiellońskim, najstarszą uczelnią w kraju, na czele.

Strategia Rozwoju Kultury w Krakowie do roku 2030 obejmuje następujące trzy cele strategiczne:

1) Dziedzictwo i zmysłowość odbioru kultury i sztuki – wzmocnienie ekosystemu kultury w mieście („Priorytetem strategii jest twórcze pomnażanie materialnego i niematerialnego dziedzictwa Krakowa poprzez edukację dla kultury, utrzymanie bogactwa oferty, nieustające doskonalenie jej jakości, inwestycję w twórców, artystów oraz kadry kultury, doskonalenie systemu zarządzania kulturą w mieście”);

2) Przestrzeń i infrastruktura – estetyka i jakość, rewitalizacja kulturowa; podnoszenie standardów usług świadczonych w sferze kultury w mieście („Istotnym warunkiem twórczego pomnażania dziedzictwa jest wspieranie i wzmocnienie ekosystemu kultury z uwzględnieniem przestrzeni miejskiej, nie tylko bazy i infrastruktury kultury, ale i rewitalizacja kulturowa przestrzeni publicznej, w celu wspierania kreatywności, a także stałe podnoszenie jakości i standardów świadczonych usług. Choć w ostatniej dekadzie w istotny sposób poprawie uległa jakość infrastruktury kultury, to jednak wiele małych ośrodków, ich filii, filii bibliotecznych – to wciąż przestrzenie zdegradowane, wymagające interwencji. Wiele osiedli wymaga rewitalizacji kulturowej. Zdecydowanie za mało w przestrzeni publicznej sztuki”);

3) Twórcza współpraca – kreatywność, współpraca mimo konkurencji („Podstawowym wyzwaniem dla samorządu staje się obecnie wspieranie współpracy podmiotów i osób w sferze kultury, w celu jak najefektywniejszego wykorzystania istniejących zasobów:

sektorów publicznego i prywatnego (w tym społecznego), nie tylko infrastruktury, ale i – ogromnie istotnego – potencjału ludzkiego”).

Charakterystyka instytucji

Zespół MIK

Zespół do spraw programowych – 18 osób (15,3 etatu);
Regionalna Pracownia Digitalizacji – 11 osób (11 etatów);
Dyrekcja – 3 osoby (3 etaty);
Główna księgowość – 1 osoba (1 etat);
Sekretariat – 1 osoba (1 etat);
Zespół do spraw komunikacji – 5 osób (5 etatów);
Zespół do spraw organizacyjno-administracyjnych – 2 osoby (1,625) etatu;
Zespół do spraw infrastruktury – 1 osoba (1 etat);
Zespół do spraw księgowo-kadrowych – 1 osoba (1 etat).

Schemat obecnej struktury organizacyjnej MIK został przedstawiony w odrębnym załączniku.

Zasoby materialne i wyposażenie sprzętowe

Zasoby materialne

Małopolski Instytut Kultury w Krakowie nie posiada własnej siedziby.

W 2015 roku MIK wynajął na okres 20 lat oficynę Willi Decjusza, tzw. Dom Erazma, wybudowany w 2000 roku ze środków Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej i Miasta Krakowa. Budynek o przyciągającej oko, ciekawej bryle architektonicznej zlokalizowany jest przy ul. 28 Lipca 1943 17c w Krakowie.

W swej obecnej siedzibie MIK dysponuje powierzchnią 835 m², obejmującą pomieszczenia biurowe, używane przez pracowników i współpracowników MIK, oraz dwie sale warsztatowe (większą – 70,05 i mniejszą – 34 m²), które mogą być odnajmowane za opłatą. Dodatkowo MIK wynajmuje pomieszczenia magazynowe o łącznej powierzchni 172,97 m², zlokalizowane przy ul. Zabłocie 20-22 w Krakowie.

Obecna lokalizacja, choć wiąże się z pewnymi utrudnieniami dla pracowników dojeżdżających do pracy z odległych lokalizacji (Nowa Huta, Borek Fałęcki), jest jednak korzystna dla instytucji. W budynku udało się zapewnić miejsce na niezbędne zaplecze techniczne (małe archiwum i serwerownia), pomieszczenie socjalne oraz zorganizować

miejsca pracy dla wszystkich pracowników MIK (poprzednio 12 osób zatrudnionych w Regionalnej Pracowni Digitalizacji musiało pracować w innej lokalizacji, co negatywnie wpływało na komfort pracy i kontakt między zespołami merytorycznymi MIK).

Budynek położony jest w pięknym historycznym parku, w bezpośrednim sąsiedztwie renesansowej willi, w którym mieści się Instytut Kultury Willa Decjusza. W bezpośrednim sąsiedztwie MIK można skorzystać z bezpłatnych miejsc parkingowych, co jest istotnym udogodnieniem, docenianym przez dojeżdżających z regionu uczestników warsztatów realizowanych przez MIK.

Na terenie dzielnicy, poza wspomnianą Willą Decjusza, od niedawna działa także oddział Muzeum Historii Fotografii. Oba podmioty są wartościowymi i interesującymi partnerami dla działalności MIK.

Wyposażenie sprzętowe

Wyposażenie sprzętowe instytucji obejmuje: sieć komputerową (serwery, przełączniki sieciowe, bezprzewodowe punkty dostępowe), komputery (stacjonarne zestawy komputerowe, laptopy), drukarki (laserowe monochromatyczne, laserowe kolor), kserokopiarki monochromatyczne, urządzenie wielofunkcyjne (drukarka laserowa monochromatyczna z faksem), skanery (płaskie oraz mobilny), projektory multimedialne, cyfrowe aparaty fotograficzne, centralę telefoniczną z bezprzewodowymi terminalami końcowymi, telefony komórkowe (smartfony), prosty sprzęt nagłaśniający (wzmacniacze głosu, kolumna mobilna). Ponadto MIK posiada specjalistyczny sprzęt do digitalizacji obiektów: skanery 3D do digitalizacji, profesjonalne, cyfrowe aparaty fotograficzne (lustrzanki) z zestawem obiektywów, profesjonalne oprogramowanie do przetwarzania danych 3D oraz dodatkowy sprzęt do digitalizacji 3D (zestaw do fotografii dookólnej, zestaw do zaciemniania stanowiska 3D, zestaw do oświetlenia błyskowego, zestaw do oświetlenia ciągłego). Wszyscy pracownicy MIK korzystają ze stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu. Instytucja nie posiada samochodu służbowego.

Otoczenie instytucjonalne

W regionie funkcjonują liczne instytucje pośrednio lub bezpośrednio związane z działalnością MIK:

- inne instytucje kultury województwa małopolskiego, zlokalizowane zarówno w Krakowie, jak i w regionie;
- inne instytucje kultury w regionie (przede wszystkim muzea oraz domy i centra kultury);
- instytucje miasta Krakowa (Krakowskie Biuro Festiwalowe, muzea, domy i centra kultury);
- szkoły;

- organizacje pozarządowe działające w sektorze kultury;
- Małopolskie Obserwatorium Rozwoju Regionalnego;
- inne instytucje działające dla regionu (Małopolski Konserwator Zabytków, Małopolski Kurator Oświaty, Małopolskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli, Wojewódzki Urząd Pracy, Regionalny Ośrodek Pomocy Społecznej, Małopolska Organizacja Turystyczna, Małopolski Instytut Samorządu Terytorialnego i Administracji, Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego, Krakowski Park Technologiczny);
- uczelnie (Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Ekonomiczny, Akademia Górniczo-Hutnicza);
- samorządy lokalne;
- podmioty gospodarcze działające w sektorze kultury.

Analiza SWOT

Tabela nr 1

MOCNE STRONY MIK	SŁABE STRONY MIK
<ul style="list-style-type: none"> • Innowacyjny i kreatywny, elastyczny, gotowy do działania, lubiący pracować zespoł. • Bardzo wysoka refleksyjność zespołów merytorycznych (nawyk ewaluacji). • Poczucie, że MIK jest instytucją potrzebną i wyjątkową, dającą unikalne wsparcie podmiotom z regionu. • Szerokie kompetencje pracowników. • Wysoka jakość produktów (merytoryczna, graficzna, Web 2.0). • Autorskie metody pracy. • Nawyk pracy metodą projektu. • Bardzo dobrze działający wolontariat. • Umiejętność pozyskiwania funduszy zewnętrznych. • Odwaga eksperymentowania. • Tworzenie metodologii pracy regionalnej instytucji kultury. • Wysoki poziom etyki w zespole (odpowiedzialność, samoświadomość, zaangażowanie). • Unikalność oferty merytorycznej. 	<ul style="list-style-type: none"> • Problem „wąskich gardeł” (księgowość, zamówienia publiczne, obsługa prawna). • Wciąż niewystarczający kontakt z istotnymi podmiotami działającymi na terenie województwa. • Niemożność odpowiedzenia na potrzeby podmiotów w regionie ze względu na zbyt duże obciążenie realizowanymi zadaniami. • Wciąż niewystarczająca wiedza o potrzebach podmiotów w regionie. • Zbyt szerokie umiejętności – „wszystkoizm” działań. • Niewystarczająca promocja dokonań.

- Skoncentrowanie pracy MIK na kilku kluczowych obszarach.
- Dobrze oceniana marka MIK na arenie ogólnopolskiej.
- Dobry klimat w zespole.
- Grono „ambasadorów” MIK wśród dotychczasowych partnerów projektowych.
- Atrakcyjna lokalizacja obecnej siedziby.

Tabela nr 2

ZEWNĘTRZNE SZANSE DLA MIK	ZEWNĘTRZNE ZAGROŻENIA DLA MIK
<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość korzystania z wachlarza zewnętrznych źródeł finansowania, także europejskich. • Wysokie zainteresowanie współpracą z MIK podmiotów regionalnych, krajowych i zagranicznych. • Stały wzrost zainteresowania ofertą MIK. • Wzrost zainteresowania podmiotów prywatnych wsparciem sektora kultury; • Wzrost zapotrzebowania wśród odbiorców produktami o wysokiej jakości merytorycznej. • Zmiany w prawodawstwie dotyczące funkcjonowania samorządowej instytucji kultury. 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak norm dla oceny jakości działania instytucji kultury. • Ograniczenie funduszy na kulturę (kryzys ekonomiczny, polityka MKiDN, polityka UE). • Zmniejszenie dotacji podmiotowej przez organizatora. • Zmiana profilu instytucji. • Rozproszenie efektywnie współpracującego zespołu. • Brak sieci analogicznie działających instytucji w innych województwach. • Złe prawo oraz postępująca biurokratyzacja działań instytucji kultury. • Nieodpowiedzialność partnerów współrealizujących zadania. • Zbyt duża liczba wydarzeń w Krakowie i Małopolsce w stosunku do popytu.

Kompetencje pracowników MIK

Pracownicy MIK posiadają unikalne w skali kraju kompetencje w zakresie:

- tworzenia atrakcyjnych narzędzi edukacyjnych dotyczących przedsiębiorczości i inicjatywności,
- promocji i interpretacji dziedzictwa kulturowego, historycznego i przyrodniczego,
- animacji (także w obszarze edukacji kulturowej i pracy projektowej z dziećmi),
- udostępniania oferty kulturalnej dla osób z niepełnosprawnościami,
- świadomości i ekspresji kulturowej.

II. PROCES POWSTAWANIA STRATEGII

Strategia powstała w efekcie wielomiesięcznej pracy, w którą zaangażowani byli wszyscy pracownicy i współpracownicy MIK. W tworzeniu strategii wzięli udział także eksperci zewnętrzni, wspierając głównie tę część procesu, która dotyczyła określenia potencjalnych wyzwań, przed którymi może w przyszłości stanąć regionalna instytucja kultury.

Praca przebiegała w czterech etapach. Pierwszy etap związany był z przeniesieniem instytucji do obecnej siedziby – postawione zostały pytania o ryzyka i możliwości związane z funkcjonowaniem w nowym otoczeniu. Drugi etap dotyczył języka, jakim posługuje się MIK – powstała wówczas lista słów najczęściej używanych w MIK i najlepiej opisujących zakres merytoryczny działalności instytucji. Trzeci etap przyniósł wiedzę o relacjach MIK z regionem – mocnych i słabych stronach nawiązywanych przez MIK partnerstw oraz o regionalnej efektywności instytucji. Etap czwarty, skoncentrowany na przyszłości, związany był bezpośrednio z opracowaniem nowej strategii MIK – zrealizowane zostały warsztaty strategiczne z udziałem ekspertów zewnętrznych: ich efektem jest raport opisujący potencjalny model funkcjonowania regionalnej instytucji kultury.

Rola regionalnej instytucji kultury w rozwoju sektora kultury

Od maja do lipca 2018 roku w siedzibie MIK odbył się cykl pięciu warsztatów, które miały zachęcić zarówno pracowników instytucji (dwa warsztaty wewnętrzne), jak i zewnętrznych ekspertów (trzy warsztaty) do dyskusji o rolach, jakie polskie regionalne instytucje kultury mogą odgrywać we współczesnych realiach. Podsumowaniem warsztatów jest opracowany przez Jacka Gądeckiego i Wojciecha Kowalika raport *Rola regionalnej instytucji kultury w rozwoju sektora kultury*, wskazujący kluczowe wyzwania, które mogą mieć znaczenie dla funkcjonowania regionalnej instytucji kultury obecnie i w przyszłości.

Kluczowe trendy i potencjalne wyzwania, dla regionalnych instytucji kultury

Granice i sieci

Konsekwencją budowania tożsamości regionalnej w oparciu o przeszłość i akcentowanie granic geograficznych, a także interpretowania dziedzictwa z jednej, dominującej perspektywy (retrospektywnie) jest stopniowe odrywanie regionów od realnych przemian społeczno-kulturowych zachodzących na poziomach ponadregionalnych. Definiowanie regionów jedynie w kategoriach „terytorium” może prowadzić do spychania ich na margines globalnych procesów i powodować ich izolację, co w rezultacie – przy obserwowanej równocześnie tendencji do silniejszego usieciowienia ośrodków miejskich – może prowadzić do utraty szans rozwojowych wynikających z rosnącego znaczenia ponadlokalnych powiązań gospodarczych, społecznych i kulturalnych. Konieczne jest inicjowanie i wzmacnianie kooperacji w sferze międzyregionalnej, a także zaktualizowanie rozumienia tożsamości regionalnej w oparciu o globalność, przy zaangażowaniu ponadlokalnych elementów akcentujących zarówno napięcia, jak i powiązania między regionami.

Regionalizacja kluczowych polityk antykrzysowych

W systemie demokratycznym regionalizacja może być odczytywana jako zjawisko pozytywne. Pogłębia reprezentatywny charakter ustroju, oddaje głos i przestrzeń licznym grupom społecznym. Jednak jest to model rozwoju o złożonych implikacjach. Potencjalnym problemem związanym z dominacją regionalnych interesów może być utrata szerszej perspektywy. Kwestie związane z migracją, rynkiem pracy, polityką klimatyczną, gospodarką mogą w przyszłości stać się elementami polityki regionalnej i będą wymagały koordynacji i konsultacji między regionalnymi liderami. Poza tym regiony (i partie regionalne) decydować będą o tym, kto rządzi w „centrum”.

Metropolie oraz peryferia

„Rządy burmistrzów”, znane ze współczesnej światowej gospodarki (konceptja miast światowych), mogą doprowadzić do rozwoju strefy wpływów i doprowadzić do „rozbicia dzielnicowego”, ze wszystkimi konsekwencjami postępującej globalizacji, a w konsekwencji do zredukowania roli regionów do funkcji dostarczcycieli zasobów dla rozwijających się metropolii i akcentowania tożsamości w kategoriach centrum i rozleważających się peryferii.

Kultura centralnie sterowana

Centralizacja oznacza uzależnienie instytucji od władzy centralnej i uniformizację. W tym scenariuszu kultura działa wykluczająco, twórczość definiuje się w kategoriach

podporządkowania i odcina inne, niezaakceptowane w głównym nurcie, przejawy kultury. Narzędziem redukcji lęku i wyzwalania poczucia stabilności stają się na powrót tożsamości narodowe. Podejście do dziedzictwa kulturowego charakteryzuje się „skansenowością”, czyli podkreśleniem jednorodności, akcentowaniem elementów ludycznych – w oderwaniu od żywej kultury lub społeczności. Takie „skanseny” (rozumiane szerzej niż muzea otwarte) są traktowane jak dziedzictwo zastane, a nie – współtworzone. Oznacza to odejście od badania i krytycznej – angażującej się w teraźniejszość – reinterpretacji historii i życia społecznego.

Brak bezpieczeństwa i poszukiwanie stabilności

W jednym z możliwych wariantów przyszłości poziom zaufania społecznego będzie spadał w wyniku podsycania różnego typu lęków, związanych z kryzysami, między innymi migracyjnymi czy politycznymi. Poszukiwanym przez społeczności remedium może się stać uniformizacja i wzrastająca atrakcyjność jednej, wybranej narracji oraz zbioru praktyk i wzorów kulturowych. Z drugiej strony pozytywną odpowiedzią na lęki tego typu może się stać twórczość: autentyczne wypowiedzi mogą skutecznie zredukować lęki i budować więzi na różnych poziomach, od skali lokalnej do regionalnej. Kultura może stać się źródłem terapii. Twórczość, podobnie jak ćwiczenia fizyczne, angażuje i skupia umysł na wykonywanym zadaniu – dzięki czemu łagodzi uczucie niepokoju. Intensywnie koncentrując się na twórczym zadaniu, ludzie doświadczają stanu „przepływu”, który pozwala zredukować psychologiczne skutki stresujących sytuacji. W warunkach niepewności, przy rosnącej przeciętnej długości życia, coraz częściej dyskutowanej koncepcji dochodu podstawowego, rewolucji technologicznej i innych zmian rodzących pytania o miejsce i przydatność człowieka w społeczeństwie – twórczość może zapewnić dobrostan jednostek i nadać sens życiu. Jednocześnie pojawia się pytanie o status i edukację twórców oraz o to, czy formalne sposoby kształcenia twórców będą jeszcze potrzebne.

Poszukiwania uniwersum kulturowego

Wyzwania demograficzne powodują napięcia międzygeneracyjne na linii: młodość i tzw. trzecia młodość – wymagają one zmian myślenia o społeczeństwie, gospodarce i kulturze. Wobec pluralizacji, daleko posuniętych i szybkich przemian we wzorach tworzenia, konsumowania i odbioru kultury, znalezienie miejsca dla wspólnego sposobu doświadczania kultury staje się wyzwaniem zasadniczym. Z drugiej strony wzrost długości życia oznacza zwiększone szanse poszukiwania nowych form twórczości, budowania autentycznych relacji i pogłębionej, niewyalienowanej pracy. Otwiera się wiele nisz związanych z subkulturami seniorów. Na spójność kulturowego uniwersum i możliwość jego utrzymania istotny wpływ ma także indywidualizacja praktyk kulturowych, ich postępująca wirtualizacja (i komercjalizacja) oraz narastające podziały i konflikty na tle światopoglądowym (w tym – w zakresie sposobu postrzegania i oceny przemian w otaczającej nas rzeczywistości). Przy rosnącym zróżnicowaniu kapitałów społecznych, kulturowych i ekonomicznych konieczne jest silniejsze powiązanie działalności kulturowej (animacja kulturowa) z działalnością edukacyjną.

Interregnum i nowy porządek

W skrajnej odśtonie przyszłości globalny porządek gospodarczy oparty na dotychczasowych filarach jest skazany na porażkę. Kurczące się zasoby kluczowe dla obecnego modelu gospodarczego, starzejące się społeczeństwa i postępujące zmiany klimatyczne, wywołujące równoległe wiele współwystępujących zjawisk o charakterze społeczno-politycznym (np. migracje, gerontokracja, blackouty). W tym przypadku podstawowym wyzwaniem będzie umiejętne zarządzanie „zanikaniem”, rozpadem i dezaktualizacją dotychczasowych modeli/filarów życia społecznego, gospodarczego i kulturowego. Będzie to zarazem szansa na zmianę sposobu eksploatacji zasobów, zwiększenie roli praktyk typu re-use, DIY (do it yourself) czy samowystarczalności.

Posthumanizm i transhumanizm

Rozwój nowych technologii, zmiany obowiązujących praktyk i większa wrażliwość na konsekwencje działalności człowieka doprowadzić mogą do przejścia z ery antropocenu do ery posthumanizmu i/lub transhumanizmu, wymuszając tworzenie nowego ładu instytucjonalnego oraz nowych form organizacji społecznej, zdolnych do integrowania takich nowych fenomenów, jak sztuczna inteligencja czy wirtualna lub rozszerzona rzeczywistość, funkcjonujących jako równoległe, a jednocześnie ściśle ze sobą powiązane płaszczyzny życia indywidualnego i społecznego.

Nowe i stare instytucje

Jednym z obszarów nasilonych zmian będzie stopniowe odchodzenie od tradycyjnych instytucji, które ze względu na odrywanie się od realnych praktyk społecznych utracą społeczne zaufanie. Model funkcjonowania, skoncentrowany jedynie na własnych zasobach (pracownikach, wyposażeniu sprzętowym i własnej infrastrukturze) prowadzi do wyalienowania instytucji. Będzie to dotyczyło także instytucji kultury, które mogą stracić kontakt z żywą kulturą i jej uczestnikami. Tradycyjne instytucje kultury (przede wszystkim publiczne) mogą tracić na znaczeniu także ze względu na, z jednej strony, komercjalizację i indywidualizację doświadczeń i praktyk kulturowych, z drugiej zaś ze względu na wzrastającą skalę działań podejmowanych oddolnie i inicjowanych poza systemem instytucjonalnym. Konieczne wydaje się uspołecznienie instytucji poprzez nawiązanie relacji ze sferą praktyk: niepowiązanych z konkretnymi zasobami i miejscami, a stanowiących istotne elementy życia społecznego i kulturowego. W tym ujęciu nowe, skuteczne instytucje przyszłości powinny nieustannie przełamywać schematy, zestawiając wiele stylów w obrębie tej samej instytucji i łącząc różne poziomy i domeny instytucjonalne dla zachowania odpowiedniej elastyczności funkcjonowania.

Wielomiesięczny namysł nad filozofią działania współczesnej instytucji kultury – dzięki zaangażowaniu całego zespołu MIK – zaowocował wnioskami, które umożliwiają stworzenie pełnowartościowego, przemyślanego, będącego efektem rzetelnej analizy rozmaitych możliwości planu pracy, który organizował będzie działalność Małopolskiego Instytutu Kultury w Krakowie do 2023 roku (oraz potencjalnie także w przyszłości).

III. ZAŁOŻENIA PLANU ROZWOJU NA LATA 2019–2023

Zaproponowany przez profesora Marka Krajewskiego model funkcjonowania instytucji kultury, reagującej na zachodzące obecnie procesy społeczne – akcentuje potrzebę uspołecznienia instytucji i ich otwierania się na realne problemy zbiorowości, w których działają. Poproszony przez MIK o przygotowanie wykładu na temat funkcjonowania regionalnej instytucji kultury, profesor pisze:

„Kontekstem, w którym działają dziś instytucje kultury, są niezwykle zróżnicowane wewnętrznie zbiorowości, złożone z dziesiątek grup, często skonfliktowanych i rywalizujących ze sobą, a także z milionów jednostek, z których każda zanurzona jest w kilku tego rodzaju wspólnotach jednocześnie. Cechą charakterystyczną takich zbiorowości jest brak porozumienia w sferze wartości i oparcie kooperacji na wzajemnych zależnościach gwarantowanych umową – to one stają się podstawą istnienia całości. Trudno jednak wyłącznie na podstawie zależności budować tolerancję, zaufanie, miłość, przyjaźń, a więc niezbędne komponenty każdej społeczności.

Punktem wyjścia dla proponowanego tu rozwiązania jest dostrzeżenie, że instytucje kultury są częścią tych niezwykle zróżnicowanych zbiorowości, na rzecz których powinny działać. Nie są autonomicznymi organizacjami, realizującymi wsobne cele, nie są «kosztem», nie są też abstrakcyjnymi strukturami biurokratycznymi, ale są zawsze – czyjeś. Przynależą do określonej wspólnoty, na rzecz której pracują. Na podobnej zasadzie konieczne jest dostrzeżenie, że również państwo i władze samorządowe nie są autonomicznymi podmiotami czy totalizującą ramą, w jakiej rozgrywa się kultura i życie zbiorowe, ale jednymi z wielu aktorów współtworzących określone zbiorowości, narodowe lub lokalne.

Piszę o tych oczywistościach, bo bardzo zależy mi na tym, by odwrócić perspektywę patrzenia na instytucje kultury, państwo oraz władze samorządowe – i zacząć widzieć w nich twory, które służą zbiorowościom, a nie na odwrót. Zbyt często zapominamy, że zarówno instytucje kultury, jak i państwo i władze samorządowe to struktury, na które zbiorowość oddelegowała realizację określonych ról oraz funkcji. Dużo częściej widzimy tę zależność odwrotnie, a więc jako sytuację, w której państwo powołuje do życia instytucje kultury, by realizować swoje cele, a instytucje traktują zbiorowości, w których działają, jak ludzi, którzy nie spełniają ich oczekiwań, nie uczestniczą, są nieprzygotowani, bierni, wadliwi i niekompletni.

Inna zasadnicza kwestia to konieczność przebudowy relacji pomiędzy państwem i samorządem a instytucjami kultury w taki sposób, by były bardziej symetryczne. Uważam, że państwo powinno stwarzać prawne, finansowe i organizacyjne ramy dla instytucji, ale kształt tych ram powinien być negocjowany z podmiotami, które znajdują się w ich obrębie. Państwo powinno starać się służyć instytucjom, organizować im jak

najlepsze warunki funkcjonowania, służyć ich rozwojowi. Instytucje z kolei – dostarczać państwu i samorządom wiedzy, jak działają zbiorowości, których są częścią, jakie są ich potrzeby, potencjały i problemy, z jakimi się borykają. W tym modelu instytucje kultury pełnią rolę mediatorów pomiędzy państwem i władzami samorządowymi a zbiorowościami, których są częścią.

Dlatego też podstawową rolę zarówno państwa i władz samorządowych, jak i instytucji kultury powinno być pośredniczenie i mediowanie – jednak nie tylko pomiędzy zbiorowościami a państwem, ale również pomiędzy jednostkami składającymi się na konkretne społeczności. Widziałbym instytucje kultury przede wszystkim jako platformy, na których ludzie, tworzący określoną zbiorowość, mogą się spotkać, zobaczyć siebie nawzajem, skonfrontować własną różnorodność, określić możliwe pola kooperacji i podejmować wspólnie działania, produktywne w solidarność i zaufanie”¹.

Tezy i postulaty zawarte w tekście Marka Krajewskiego pozostają w zgodzie z postrzeganiem przez MIK własnej roli i wyznaczają kierunek planowania jego działań i celów.

Zakres merytoryczny i logika funkcjonowania

Małopolski Instytut Kultury w Krakowie działa w nowej formule już prawie 20 lat. Sukces reformy, jakiej został poddany Małopolski Ośrodek Kultury, objawia się w zainteresowaniu innych województw stworzoną w Małopolsce metodyką funkcjonowania regionalnej instytucji kultury. MIK w odpowiedzi na prośby udzielił konsultacji przedstawicielom województw: lubelskiego, lubuskiego oraz zachodniopomorskiego. Mazowieckie Centrum Kultury i Sztuki w Warszawie wprowadziło do swojego statutu zmiany, wzorując się na statucie MIK oraz przyjmując nową nazwę – Mazowiecki Instytut Kultury. Podobnie sejmik województwa śląskiego podjął decyzję o połączeniu Regionalnego Ośrodka Kultury w Katowicach oraz Śląskiego Centrum Dziedzictwa Kulturowego w jedną instytucję – Regionalny Instytut Kultury w Katowicach, mający zakres działania analogiczny do tego, jaki ma MIK.

W ciągu prawie dwóch dekad działalności ważnym partnerem MIK było Narodowe Centrum Kultury. Współpraca obu instytucji zaowocowała między innymi opracowaniem programu konferencji dla uczestników programu „Dom Kultury+”, przeprowadzeniem badania przed pierwszym NieKongresem Animatorów Kultury oraz powierzeniem roli operatora regionalnego w programie „Bardzo Młoda Kultura”.

¹ Marek Krajewski, *Po co nam instytucje kultury?*, Kraków 2020, s. 33-35.

Wydawany przez MIK kwartalnik „Autoportret. Pismo o dobrej przestrzeni” od lat zdobywa uznanie Instytutu Książki, uzyskując trzyletnie granty na finansowanie publikacji.

Ważnym obszarem działalności MIK jest współpraca z podmiotami międzynarodowymi: siecią Interpret Europe oraz siecią ENO – European Network of Observatories in the Field of Arts and Cultural Education.

W ostatnich latach MIK rozwinął program wsparcia dla instytucji kultury województwa małopolskiego pod nazwą „Małopolska. Kultura wrażliwa”, którego celem jest większe otwarcie instytucji na potrzeby osób z niepełnosprawnościami. Warto też przypomnieć, że Małopolski Instytut Kultury w Krakowie jako pierwsza instytucja w Polsce uzyskał certyfikat „Instytucja przyjazna wolontariuszom”.

MIK realizuje swoje działania w trzech obszarach:

- Region (wydarzenia promujące dziedzictwo i kulturę regionu, serwisy promujące dziedzictwo regionu oraz poznawanie regionu na własną rękę);
- Rozwój (szkolenia, warsztaty, seminaria, konferencje, kongresy adresowane do pracowników domów kultury, muzeów, bibliotek, nauczycieli oraz organizacji pozarządowych);
- Refleksja (badania, dokumenty strategiczne, kwartalnik „Autoportret. Pismo o dobrej przestrzeni”).

Sposoby działania MIK

1. Nasłuchiwanie – MIK jako organizacja ucząca się

Instytucja wrażliwa na zmiany dokonujące się w kulturze oraz w społeczeństwie musi być organizacją słuchającą i słyszącą, według terminologii Petera Senge’a – organizacją uczącą się. Instytucja staje się organizacją uczącą się, gdy:

- uważa każdą nową działalność za okazję do uczenia się;
- uczy się powiększać swoją wiedzę oraz tworzy mechanizmy promujące nabywanie i rozpowszechnianie wiedzy;
- uczy się rozpowszechniać nowe idee, praktyki i procedury;
- uczy się doskonalić procesy;
- jest wrażliwa na zjawiska zewnętrzne;
- jest otwarta na otoczenie².

² Katarzyna Kudelska, *Organizacja ucząca się w świetle współczesnych koncepcji zarządzania*, „Warmińsko-Mazurski Kwartalnik Naukowy, Nauki Społeczne” 2013, nr 3, s. 24.

Pracownicy i pracownice organizacji uczącej się wciąż poszukują nowych możliwości osiągnięcia pożądaných efektów, tworzą nowe wzorce niestereotypowego myślenia, rozwijają się w pracy zespołowej, stale się uczą.

2. Buforowanie – MIK jako instytucja pozwalająca łagodzić napięcia

Regionalna instytucja kultury wypatruje grup, podmiotów, społeczności, które mają ograniczony dostęp do kultury. Ograniczenie może wynikać z niedostatków finansowych, barier geograficznych (np. odległości), braku analogicznych podmiotów w zasięgu kontaktu (pozwalających na wymianę doświadczeń oraz poczucie wsparcia w sytuacjach osamotnienia), może mieć charakter wykluczenia cyfrowego, związane go z jakąś niepełnosprawnością lub deficytami wynikającymi z poczucia bycia „innym, gorszym”. Regionalna instytucja kultury może stać się podmiotem, który (jak pisze cytowany już Marek Krajewski) „pośredniczy w relacjach między jednostkami składającymi się na określoną zbiorowość, umożliwia spotkanie, rozmowę, stwarza preteksty do usłyszenia się nawzajem, wyraźniejszego określenia co nas dzieli i co nas łączy. Brakuje nam dziś bardzo mechanizmu, który pozwalałby na przyjęcie perspektywy i punktu widzenia innych, zobaczenie, co jest dla nich istotne, czym różni się mój świat od innych rodzajów rzeczywistości. To rola, której istotą jest stwarzanie okazji do konfrontacji z cudzą odmiennością, a co za tym idzie – do przemyślenia, kim jestem ja sam lub ja sama”.

3. Wzmacnianie – MIK jako instytucja pozwalająca na wybrzmienie głosów słabych i potrzebujących wsparcia na poziomie regionu

Regionalna instytucja kultury ma obowiązek wzmacniania głosów niedoreprezentowanych. Może się to wyrażać np. we wspieraniu lokalnych instytucji kultury i lokalnych animatorów i animatorek kultury, wyszukiwaniu marginalizowanych, unikalnych, kruchych praktyk w celu ich dowartościowania. Instytucja kultury staje się wówczas tubą wzmacniającą ich głos. Zbiorowości i jednostki, które nie mogą i/lub nie potrafią artykułować swoich potrzeb czy sposobów widzenia rzeczywistości, mogą liczyć na wsparcie instytucji regionalnej – staje się ona ich swoistą rzeczniką.

Misja MIK:

Kultura żyje w obiegu albo nie istnieje

Misją Małopolskiego Instytutu Kultury w Krakowie jest tworzenie dialogu w sferze kultury.

Realizując tę misję, MIK pośredniczy między przeszłością i przyszłością, osobami i grupami o odmiennych poglądach oraz ukazuje lokalne praktyki kulturowe na tle procesów globalnych. Swoje działania MIK realizuje w trzech kluczowych obszarach: regionu, rozwoju, refleksji.

Zespół MIK traktuje swoją pracę jak misję społeczną. Za podstawowe w swojej pracy przyjmuje następujące wartości: odpowiedzialność, wolność i dobrą współpracę. Dokłada wszelkich starań, aby odbiorcy działań MIK czuli się traktowani podmiotowo i otrzymywali produkty wysokiej jakości. Wykorzystuje z zaangażowaniem swój potencjał oraz efektywnie i odpowiedzialnie korzysta ze środków, które są własnością publiczną. Użyteczność działań maksymalizuje przez odpowiednie planowanie, dokumentację, ewaluację i rozpowszechnianie wyników pracy.

Małopolski Instytut Kultury w Krakowie pełni funkcję pośrednika między różnymi grupami mieszkańców województwa małopolskiego, przyczyniając się do rozwoju życia społecznego w Małopolsce. Robi to poprzez zawiązywanie partnerstw i koalicji podmiotów regionalnych, ogólnopolskich oraz europejskich, wspierających ten cel.

Obszary działań MIK:

1. Region

Wartości. Fascynuje nas dziedzictwo kulturowe Małopolski. Traktujemy je jako źródło inspiracji i niezwykle istotny element budowania tożsamości, mający wpływ na to, kim jako społeczność jesteśmy. Dążymy do aktualizacji i ożywiania zasobów kulturowych Małopolski, a w konsekwencji do zwiększania ich znaczenia dla jej mieszkańców oraz uczynienia ich atrakcyjniejszymi dla turystów odwiedzających województwo. Wierzymy, że aktywne poznawanie przeszłości pozwala lepiej zrozumieć teraźniejszość i świadomie kształtować przyszłość.

Kompetencje. Odkrywamy mało znane obiekty dziedzictwa, a te na co dzień dostępne staramy się pokazywać w zaskakujących kontekstach i z nowej perspektywy.

Uspołecznienie. Naszą pasją dzielimy się z odbiorcami, tworząc w przestrzeni realnej i wirtualnej tematyczne ścieżki poznawania bogactwa i różnorodności regionu. We współpracy z gospodarzami obiektów zabytkowych oraz mieszkańcami Małopolski wciąż na nowo uczymy się, jakie metody udostępniania są najbardziej przekonujące i najatrakcyjniejsze dla odbiorców.

Przykładowe działania:

- Małopolskie Dni Dziedzictwa Kulturowego – największe tego typu regionalne wydarzenie w Polsce, skupiające co roku ponad 10 tysięcy odbiorców, promujące historię i kulturę regionu w sposób odpowiadający potrzebom współczesnego odbiorcy;
- Akcja Eksploracja – spacer, wycieczki i oprowadzania prezentujące miejsca na co dzień niedostępne lub nieuczęszczane;
- Wirtualne Muzea Małopolski – portal prezentujący wizerunki cyfrowe 3D w najwyższej jakości, będące reprezentatywnymi przykładami z kolekcji ponad 40 małopolskich muzeów, które zestawione obok siebie otwierają zupełnie nowe możliwości interpretacyjne;

- Małopolska To Go – portal zachęcający do spędzania czasu wolnego poza miastem w oparciu o gotowe trasy jednodniowych wycieczek po Małopolsce oraz artykuły inspirujące do podróży i poznawania regionu.

2. Rozwój

Wartości. Wierzymy, że kultura żyje w dialogu i w działaniu, dlatego jesteśmy otwarci na rozmowy i gotowi towarzyszyć pracownikom kultury w drodze ku zmianom, zarówno indywidualnym, jak i zespołowym.

Kompetencje. Dzielimy się wiedzą z zakresu interpretacji dziedzictwa kulturowego, promujemy kompetencje animacyjne, w tym edukację kulturową i pracę projektową z dziećmi, upowszechniamy rozwiązania z zakresu udostępniania oferty kulturalnej dla osób z niepełnosprawnościami.

Uspołecznienie. Wspieramy w rozwoju kadry kultury: animatorki, bibliotekarzy, członkinie stowarzyszeń kulturalnych i grup nieformalnych, edukatorki i nauczycieli, muzealnicy, przyjaciół dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz pracowników instytucji kultury.

Przykładowe działania:

- Bardzo Młoda Kultura – program rozwoju edukacji kulturowej łączący edukację szkolną z aktywnością pozaszkolną, promujący uczestnictwo dzieci i młodzieży we współtworzeniu działań pozwalających na własną twórczą ekspresję i refleksję nad światem.
- Dynamika ekspozycji – warsztaty dla muzealników i pracowników galerii, obejmujące szeroki zakres tematyczny – od interpretacji dziedzictwa i edukacji w muzeum po kwestie związane z aranżacją przestrzeni czy wizerunkiem instytucji.
- Cicerone – skierowany do małopolskich instytucji zajmujących się dziedzictwem projekt upowszechniający metodologię pracy z dziedzictwem wypracowany przez międzynarodową sieć Interpret Europe, której MIK jest członkiem; projekt ukierunkowany jest na stymulowanie rozwoju i zwiększanie kompetencji pracowników.
- Gry edukacyjne – nowoczesne narzędzia edukacyjne, które rozwijają kompetencje przedsiębiorcze, kreatywność, ucą inwestowania, zarządzania ryzykiem, logicznego myślenia, planowania i współpracy; inspiracją jest lokalne dziedzictwo kulturowe.
- Wolontariat – co roku MIK zaprasza wolontariuszy do współpracy przy organizowanych wydarzeniach i obejmuje opieką merytoryczną stażystów i praktykantów, których celem jest rozwijanie swoich kompetencji oraz poszerzanie wiedzy.

3. Refleksja

Wartości. Uważamy, że diagnozy o wysokiej jakości służą doskonaleniu i ożywianiu działań oraz są podstawą budowania strategii rozwoju kultury w regionie. Wszystkie

nasze działania doszły do skutku dzięki spotkaniom z ludźmi, których celem jest odkrywanie kultury i wykorzystywanie wiedzy w praktyce.

Kompetencje. Dlatego prowadzimy długofalowe projekty badawcze, przygotowujemy rozpoznania sytuacji w kulturze, zajmujemy się ewaluacją i organizowaniem procesów partycypacyjnych.

Uspołecznienie. Współpracujemy z wieloma placówkami badawczymi w kraju. Realizowaliśmy projekty dla Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Programu Rozwoju Bibliotek, Miasta Krakowa, Narodowego Centrum Kultury i wielu innych.

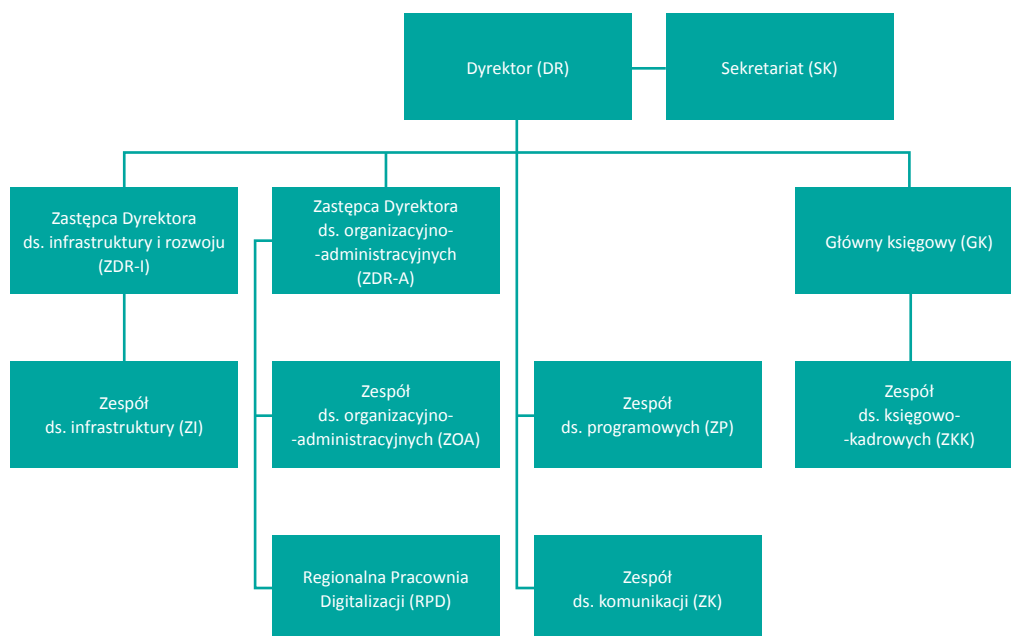
Przykładowe działania:

- Kwartalnik „Autoportret. Pismo o dobrej przestrzeni”, traktujący o przestrzeni jako zjawisku kulturowym, zachęcający do refleksji nad znaczeniami ukrytymi w architekturze i urbanistyce.
- Małopolskie Obserwatorium Kultury – badania i analizy dotyczące sektora kultury, realizowane także dla potrzeb jednostek samorządu terytorialnego.
- Współpraca międzynarodowa: uczestnictwo w sieciach, konferencjach i projektach europejskich.

dr Joanna Orlik
dyrektorka Małopolskiego Instytutu Kultury w Krakowie

Kraków, grudzień 2018

Schemat struktury organizacyjnej Małopolskiego Instytutu Kultury w Krakowie

małopolski
instytut
kultury **mik**

INSTYTUCJA KULTURY
WOJEWÓDZTWA
MAŁOPOLSKIEGO

 MAŁOPOLSKA

Tekst: Joanna Orlik i zespół MIK
Redakcja: Jacek Błach
Korekta: Aleksandra Kleczka, Sylwia Afeltowicz
Opracowanie graficzne, skład: Kira Pietrek

Małopolski Instytut Kultury w Krakowie
30-233 Kraków, ul. 28 Lipca 1943 17C
tel. 12 422 18 84, www.mik.krakow.pl
Dyrektorka: Joanna Orlik

© Małopolski Instytut Kultury w Krakowie, Kraków

